

J 9,35-41

Przekład

35. Usłyszał Jezus, że wyrzucili go na zewnątrz, i znalazłszy go powiedział: „Ty wierzysz w Syna Człowieczego?”.
36. Odpowiedział tamten i rzekł: „A kto to jest, Panie, żebym w niego uwierzył?”.
37. Powiedział mu Jezus: „I widzisz go, i rozmawiający z tobą nim jest”.
38. On zaś powiedział: „Wierzę, Panie, i oddałem mu pokłon”.
39. I rzekł Jezus: „Na sąd ja do tego świata przyszedłem, aby niewidzący widzieli, a widzący stali się niewidomi”.
40. Usłyszeli to niektórzy z faryzeuszów będący z nim i powiedzieli: „Czy i my niewidomi jesteśmy?”.
41. Powiedział im Jezus: „Jeśli bylibyście niewidomi, nie mielibyście grzechu. Ponieważ mówicie: »widzimy«, grzech wasz trwa”.

Uwagi wprowadzające

Tekst kazalny J 9,35-41 stanowi końcowy, a zarazem wieńczący fragment dłuższej relacji o uzdrowieniu niewidomego od urodzenia, obejmującej cały rozdział 9. Dla jego właściwego zrozumienia i interpretacji konieczna jest zatem lektura sekcji 9,1-34. Cały rozdział 9. czwartej ewangelii stanowi zamkniętą w sobie całość, ale jednocześnie jest bardzo dobrze wkomponowany w kontekst tak pod względem redakcyjnym, jak i treściowym. Co więcej, pomiędzy tym rozdziałem występują istotne powiązania zarówno z kontekstem poprzedzającym, jak i następującym.

Przede wszystkim w relacji o uzdrowieniu niewidomego od urodzenia zostaje rozwinięty temat *Jezus światłością świata*, który zostaje wprowadzony przez Janowego Jezusa w formule *ego eimi* w J 8,12. Wyraźnie wskazują na to J 9,5 oraz J 9,39. Wiodącym motywem, unaocznionym w dokonaniu przez Jezusa cudzie, jest więc przejście od ciemności do światłości, od zaślepienia do widzenia, od niewiary do wiary, a idąc dalej – od potępienia do zbawienia. Motyw ten jest mocno osadzony w tradycji starotestamentowo-judaistycznej, zwłaszcza w zwiastowaniu proroka Izajasza. Z jego licznych wypowiedzi wynika (por. Iz 6,13; 29,9-12.18; 32,3; 35,4-6 i in.), że zaślepienie, któremu towarzyszy niezrozumienie Bożego objawienia, jest tożsame z sądem i karą Bożą, natomiast otwieranie oczu oznacza zbawienie.

Związek rozdziału 9. z kontekstem poprzedzającym zasadza się również na sytuacji

konfliktu Jezusa z faryzeuszami. W rozdziale 8. dochodzi do ostrego sporu pomiędzy nim a duchowo-religijnymi przywódcami narodu na terenie świątyni w dzień Święta Namiotów. Uzdrawienie ślepego od urodzenia, dokonane w dzień szabatu (!), spór ten jeszcze bardziej pogłębia. Zarówno w rozdziale 8., jak i 9. dochodzi do głosu bardzo wyraźnie kwestia mesjańska, która stanowiła jedną z kluczowych przyczyn poróżnienia pomiędzy oficjalnym judaizmem a chrześcijaństwem.

Jeśli zaś chodzi o relację rozdziału 9. do kolejnych czwartej ewangelii, to motyw radykalnego wykluczenia uzdrowionego przez faryzeuszy ze społeczności żydowskiej (J 9,35!) stanowi tło dla Jezusowych wypowiedzi na temat dobrego pasterza (J 10). Z kolei uzdrowieniu niewidomego odpowiada zrelacjonowany w rozdziale 11. cud wskrzeszenia Łazarza, przez który Janowy Jezus objawia się w formule *ego eimi* jako zmartwychwstanie i życie (J 11,25!).

Jak wspomniano, tekst kazalny wieńczy relację o uzdrowieniu niewidomego. Z kolei w całym rozdziale 9. można wyróżnić siedem scen, tworzących jego koncentryczną strukturę:

- 1) Cud uzdrowienia (ww. 1-7);
- 2) Reakcja na cud (ww. 8-12);
- 3) Pierwsze przesłuchanie przez faryzeuszów uzdrowionego (ww. 13-17);
- 4) Przesłuchanie przez faryzeuszów rodziców uzdrowionego (ww. 18-23);
- 5) Drugie przesłuchanie przez faryzeuszów uzdrowionego (ww. 24-34);
- 6) Wyznanie uzdrowionego (ww. 35-38);
- 7) Jezusowe zwiastowanie sądu (ww. 39-41).

Komentarz

W. 35. Pierwszy wiersz tekstu kazalnego bardzo wyraźnie nawiązuje do fragmentu bezpośrednio poprzedzającego, w którym jest mowa o drugim przesłuchaniu przez faryzeuszy uzdrowionego (ww. 24-35). Powiązanie to dochodzi do głosu na płaszczyźnie językowej – przesłuchanie uzdrowionego, które – jak można się domyślać z całości relacji odbywało się na terenie świątyni – kończy się bowiem stwierdzeniem, że został on nazwany przez faryzeuszów grzesznikiem i został przez nich wyrzucony, z użyciem pewnej siły (takie znaczenie posiada na tym miejscu czasownik *ekballo*), na zewnątrz, poza teren świątynny: dosłownie *i wyrzucili go na zewnątrz (kai eksebalon auton ekso)*. Wiersz 35. z kolei rozpoczyna się od stwierdzenia, że Jezus – nie jest dokładnie powiedziane, gdzie się znajdował, w każdym razie poza terenem świątyni (por. J 8,59) – dowiedział się, że uzdrowiony został przez faryzeuszy wyrzucony: *Ustyszał Jezus, że wyrzucili go na zewnątrz*

(Ekousen Iesous hoti eksebalon auton ekso).

Ta sytuacja odrzucenia człowieka przez drugiego człowieka staje się dla Jezusa – Boga sposobnością do zbawczego działania. Jak stwierdza czwarty ewangelista, Jezus natychmiast przystępuje do działania i odnajduje odtrąconego – dosłownie *znalazłszy go (kai heuron auton)*. Obraz ten ukazuje Boga poszukującego niestrudzenie człowieka. Dramatyczna rzeczywistość ludzka stwarza Bogu przestrzeń do ocalającego i życiodajnego działania. Odnalezienie przez Jezusa uzdrowionego nie było dziełem przypadku. Co więcej, było przejawem pewnej „zbawczej” determinacji. Okazuje się bowiem, że ewangelista Jan, posługując się czasownikiem *znaleźć (heurisko)*, wiąże z nim myśl o odkrywaniu czy odnajdowaniu czegoś z premedytacją, często łączy też ten termin z czasownikiem *szukać (dzeto)*.

Działanie Janowego Jezusa ukazuje, że uprzednie przywrócenie niewidomemu wzroku było dopiero niejako wstępem do tego, co nastąpi później. Było początkiem drogi niewidomego do pełnego duchowego uzdrowienia i do uwierzenia w Jezusa jako Mesjasza. Dlatego Jezus prowadzi go na tej drodze dalej – gdy go odnalazł, wykluczonego już przez faryzejską instancję ludzką ze społeczności żydowskiej, zadał mu fundamentalne pytanie: *Ty wierzysz w Syna Człowieczego? (sy pisteueis eis ton hyion tou anthropou;)*. Wydaje się, że wyeksponowanie zaimka *ty* ma na celu uwydatnienie kontrastu pomiędzy uzdrowionym a faryzeuszami: ten pierwszy jeszcze nie wierzy, ale ma szansę uwierzyć, ci drudzy nie wierzą i nie uwierzą.

W. 36. Na fakt, że ów uzdrowiony ciągle jeszcze jest na drodze do prawdziwego poznania i do wiary w Jezusa jako Mesjasza, wskazuje jego odpowiedź udzielona na zadane mu pytanie: *A kto to jest, Panie, żebym w niego uwierzył? (kai tis estin, kyrie, hina pisteuso eis auton;)*. Jak rozumieć tę odpowiedź – pytanie rozmówcy Janowego Jezusa? Z pewnością należy wykluczyć, że pobrzmiewa w nim jakaś nuta cynizmu. Dużo bardziej jest ono wyrazem szczerych wątpliwości. Uzdrowiony, jak wskazuje na to inwokacja *Panie*, darzył Jezusa głębokim szacunkiem. Można jednak sądzić, że wciąż miał wątpliwości co do jego tożsamości. Zapewne widział w nim przede wszystkim cudotwórcę, w czasie pierwszego przesłuchania określił go mianem proroka. Nie dopuszczał jednak jeszcze możliwości, aby Jezus był wyczekiwany Mesjaszem. Miał też zapewne określone, zakorzenione w tradycji judaistycznej, wyobrażenia co do tego, kim jest Syn Człowieczy. Przypuszczalnie jego myśli kierowały się w stronę wspomnianej w *Księdze Daniela* osoby syna człowieka, pojmwanej jako jakaś niebiańska postać. Tymczasem Jezus stoi przed nim „tu i teraz”. Jego pytanie musiało go więc wprowadzić w prawdziwe zakłopotanie. Niemniej jednak przez swą

odpowiedź ów uzdrowiony jawi się jako człowiek poszukujący i otwarty, gotowy do poprowadzenia go na jego duchowej drodze. Tak więc jeśli pytanie Jezusa można by potraktować jako formę sprawdzenia, czy uzdrowiony jest gotowy, by uwierzyć, tak odpowiedź – pytanie uzdrowionego można odczytać jako potwierdzenie jego gotowości do uwierzenia.

W. 37. Janowy Jezus dostrzega uczciwość i otwartość swego rozmówcy. Zauważa, że uzdrowiony już w sposób fizyczny, jest gotowy na to, by zostać uzdrowionym również duchowo. Dlatego też objawia mu swą tożsamość: *I widzisz go, i rozmawiający z tobą nim jest (kai heorakas auton kai ho lalon meta sou ekeinos estin)*. W wypowiedzi Janowego Jezusa zwracają uwagę zwłaszcza dwa elementy. Po pierwsze, sformułowanie *kai... kai*. Jest ono charakterystyczne dla stylu Janowego (por. J 4,36; 6,36; 7,28 i in.). W analizowanej wypowiedzi Jezus chce w ten sposób zwrócić uwagę swego rozmówcy na siebie, tak, by swe zmysły potrzebne do nawiązania kontaktu – wzrok i słuch – skupił on całkowicie na nim. Wzrok i słuch są potrzebne, by nawiązać z drugą osobą bliską relację. Są one także potrzebne, by przyjąć objawienie i by uwierzyć. Po drugie, ważna jest forma gramatyczna czasownika *widzieć (horao)*. Janowy Jezus używa tego pojęcia w czasie *perfectum (heorakas)*. Chce w ten sposób podkreślić, że do prawdziwej wiary jest niezbędne nie tylko widzenie fizyczne (odniesienie do cudu, który miał miejsce w przeszłości), ale także duchowe, którym teraz zostaje obdarzony jego rozmówca. Myśl tę dopełnia fakt, że czasownik *horao* oznacza widzenie w pełni, co dla uzdrowionego oznacza: widziałeś go po cudzie fizycznie, ale teraz będziesz go oglądał duchowo, niejako „twarzą w twarz”. W tym momencie zatem Janowy Jezus dopełnia zainicjowane cudem przywrócenia wzroku zbawcze i objawieniowe działanie wobec niewidomego od urodzenia. On zaś, prowadzony przez Jezusa, doszedł do właściwego celu swej duchowej drogi. Cała ta sytuacja „stopniowego” dochodzenia i bycia doprowadzonym do wiary przypomina bardzo dobrze rozmowę Janowego Jezusa z Samarytanką, która też została przez niego przywiedziona do wiary. Uwierzyć i zrozumieć tajemnicę objawienia, widzieć duchowo, można jedynie dzięki Bożemu działaniu. Sam z siebie człowiek nie może tego dokonać.

W. 38. Wiersz ten zawiera wyznanie uzdrowionego. W krótkim stwierdzeniu zawarte jest świadectwo wiary owego człowieka: *Wierzę, Panie, i oddał mu pokłon*. Słowa te wskazują, że rozmówca Janowego Jezusa doświadczył głębokiej, wewnętrznej przemiany. Wprawdzie nie wiadomo, jakie dokładnie wyobrażenia i treści wiązał ze swą wiarą w tym momencie uzdrowiony, jednak z pewnością można stwierdzić, że czuł się w pełni gotowy, by pójść za Jezusem, słuchać jego nauki i żyć według jej wskazań. Przede wszystkim otworzył się

egzystencjalnie na Boże wezwanie, wyraził chęć, by doświadczyć dalszej przemiany swego życia. I można przypuszczać, że dzięki Jezusowi uznał w nim Boga. Na to zdaje się wskazywać ów motyw oddania pokłonu. Czasownik *proskyneo* oznacza oddawanie pokłonu polegające na głębokim ukłonie, a nawet padaniu na twarz, i na ucałowaniu stopy lub skraju szaty osoby, której się pokłon oddaje. Co jednak znamienne, czwarty ewangelista używa tego czasownika wyłącznie w znaczeniu teologicznym, gdy jest mowa o oddawaniu czci Bogu. Na tej podstawie można wnioskować, że owa *proskyneza* uzdrowionego świadczyła o tym, iż uznał w nim właśnie Boga, względnie posłanego przez Niego Dawcę zbawienia.

W. 39. Po wyznaniu uzdrowionego Janowy Jezus wypowiada słowa, które choć nawiązują do cudu, to jednak odnoszą się jednocześnie do całokształtu jego posłannictwa: *Na sąd ja do tego świata przyszedłem, aby niewidzący widzieli, a widzący stali się niewidomi*. Wypowiedź ta, posiadająca formę paradoksu, przysparza nieco interpretacyjnych trudności. Można bowiem odnieść błędne wrażenie, że Jezus zwiastuje w niej Bożą wolę dokonania podziałów wśród ludzi, jakoby to od suwerennej woli Boga, Jego „widzimi się” zależało, kto zostanie zbawiony, a kto nie. Tymczasem w owym motywie sądu cały nacisk spoczywa na wymiarze antropologicznym. Inaczej mówiąc, to ludzie sami przeprowadzają na sobie sąd już teraz, a mianowicie przez to, w jaki sposób ustosunkują się do osoby Jezusa. Jeśli przyjmą w wierze przyniesione przez niego objawienie, będą zbawieni, jeśli nie, będą potępieni. A to, jakie decyzje podejmą w stosunku do Jezusa w teraźniejszości, zostanie usankcjonowane w czasie sądu ostatecznego. Ale ów sąd, o którym mówi Janowy Jezus, polega również na czymś innym, a mianowicie na odwróceniu hierarchii przekonań panujących w ludzkiej rzeczywistości spętanej grzechem duchowej pychy. Innymi słowy, to zniesienie zakorzenionych w ludzkiej świadomości podziałów na „ślepych” i „widzących”, na „ślepych motłoch” i „światłą elitę”. Tego typu podziały, wyrastające z fałszywych przekonań człowieka o samym sobie i innych nie mają w oczach Boga prawa istnienia.

W. 40. Na arenie wydarzeń ponownie pojawiają się faryzeusze, dosłownie *niektórzy z faryzeuszów*. Nie wiadomo, skąd wzięli się na miejscu rozmowy Jezusa z uzdrowionym. Informacja ta wydaje się być dla czwartego ewangelisty nieistotna. Ważny dla niego natomiast pozostaje element konfliktu pomiędzy Jezusem a tą grupą przedstawicieli judaizmu, który – jak już wspomniano – jest bardzo mocno widoczny w całym rozdziale 9.

Wypowiedź Janowego Jezusa na temat swego posłannictwa wywołuje u nich głębokie poruszenie. Pytają go: *Czy i my niewidomi jesteśmy?* Jak rozumieć ich zapytanie? Z jednej strony można by sądzić, że stanowi ono wyraz ich zatroskania o własny los przed Bogiem. Wypowiedź Jezusa stanowiłaby dla nich źródło nadziei – bo jeśli czuli by się niewidomi,

mogliby zostać uczynieni widzącymi. Dużo bardziej jednak skłaniać się należy ku zgoła innej interpretacji. A mianowicie takiej, że słowa Janowego Jezusa – co znajduje swe potwierdzenie w dalszej części jego wypowiedzi – po prostu uraziły ich. Żyli zapewne w głębokim przekonaniu, że jako faryzeusze, owi oddzieleni od pospolitego ludu, są tymi, którzy „widzą”, którzy są oświeceni. Tymczasem Janowy Jezus zalicza ich do niewidzących, a tym samym zwiastuje im sąd. Jego słowa musiały wywołać u nich takie reminiscencje, ponieważ metaforyczne użycie obrazu ślepoty, jako opisującego stan duchowego zaślepienia, było szeroko rozpowszechnione w tradycji starotestamentowo-judaistycznej (por. np. Iz 42,16.18nn; 43,8; Mdr 2,21).

W. 41. Interpretacja ta znajduje potwierdzenie w ostatnim wierszu analizowanego tekstu. Janowy Jezus udziela odpowiedzi na ich pytanie, ale czyni to w sposób specyficzny. Swą wypowiedź ujmuje w postać dwóch zdań warunkowych, co sprawia, że nie posiada ona charakteru kategorycznej oceny faryzeuszy, a dużo bardziej ma na celu pobudzenie ich do refleksji nad własną kondycją przed Bogiem. Słowa Janowego Jezusa można by sparafrazować następująco: „Wy jesteście przekonani, że widzicie, że żyjecie w światłości, że o Bogu wiecie wszystko i żyjecie zgodnie z Jego wolą. Jednocześnie jednak odrzucacie mnie jako Bożego posłańca, prawdziwego Mesjasza, powiadacie, że nie pochodzę od Boga. Odrzucacie także tych, którzy we mnie uwierzyli. I właśnie dlatego trwacie w grzechu pychy i jesteście niewidomi. Gdybyście jednak uświadomili sobie tę prawdę i uznali gotowość do radykalnej zmiany, Bóg uczyniłby was widzącymi, poznalibyście, że przybył we mnie do was, aby was wyzwolić z pęt grzechu, abyście przejrżeli duchowo przeszli z ciemności do światłości”.